

אימה, חף מבלי נוסטלגיה, מול תופעת הנאציזם. לנסות להבין את לקיחה ההיסטוריים. לנקוט עמדה. לא לסייג בוכי סירורים פאסיביים ניגונה שלאחר היררכיות. התנהגה הראשונה, בבית לוחמי הגיטאות שם מתאסף הקהל ונוטע משם במיניבוס לאולם כעכו, המחיש את המיואן הייתה לנו זלמה, מריבית הסיוע, הש חקנית סמרי יערוך מעיין.

צבעונית הורדה באופן קרקסי, גופה מעוקס. היא פותחת מייד בחירה. מי אמר למי: "כאשר אני עומדת כאן אתכם היום אינו עומדת לבדי, אחי עומרים שר שה מיליונים...". ולמה שואלת במיבטא פולני ובקבוצת שפה קשה, אם הגיטטה הוו עושה אולי צילצול למיש זה. אחי מאיתנו קורא בגאווה: גרעון האונגר. המויואן על שלל צילומי הוועה שלו הופך למקבילית מוחות. ולמה שואלת, אנתו עונים.

מול תא הופכות של אייכמן אומרת ולמה בגאווה: "אחרי אורגניזציה. כאן אצלנו בבית, ולא במקום אחר." ולמה קוראת למויואן בשם בית, היא מתייחסת עם תושבי הבית התיירות אינטימית, נקרופילית משנה. ולמה מאיצה בנו למחר: "כואו נעשה את זה בודדות. אנתו עובדים בכמה שניות על טרגיה של מיליונים. כיבוש אחר כיבוש". תעשיית הצגת המוות.

כאנף האמנות בעצרת ולמה ונאנחת מול פסל של מוחלמ: "נהג מוחלמ. זה עבודה שאני אוהבת." ולמה מאוהבת בירידי נפשה המתים. אסנה של ולמה עבר מושאיה מבהילה לחוייה אסח' סית. המימי האתי נבלע.

ולמה מספרת לנו מה חיכה עליה והתכוננות ברכות, כמו אלה המצול' מות שוב ושוב לאורך סרטו של קלוד לנצמן "שואה": "אני שומעת שריוס אנשים נוסעים למרחק כשביל ללמוד סטניקה של כל מיני רילקס. אני ממ' לצה כשביל צעירים שינסו פעם אחת לשבת עם הרכבות. פעם אחת. לנסות לראות מה זה יכול להיות". אבל אי אפשר לסכם את ולמה בכך. היא רמת מורכבת יותר מרומת הסטריאוטיפית של אביה בת רמות הגיון.

מפעם לפעם, בתמימות, אומרת ול' מה דברים אופוזיציוניים לגישה היג' גים הסטימנטליים. היא שואלת שא לות ראציונאליזציה: "שאלה פאנר" מנטאל שאני רוצה שנגשאל עצמנו זה איך יתכן שעם שלם הולך אחר מנהיג, יש אומרים מטורף, יש אומרים גאון... והאם זה יכול לחזור על עצמו?"

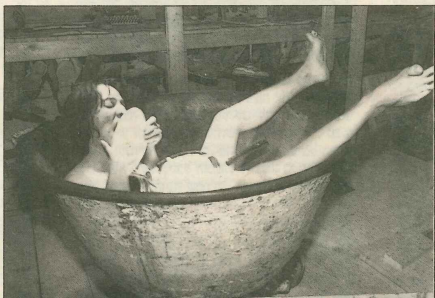
אחר כך מנתחת ולמה את האירועים באופן שאינו יכול שלא להוכיח לנו מקומות אחרים: "מה יותר קל מלקחת עם בדיפוסיה ולהפנות כל התיסכול שלו כלפי איזה מיעוט שיושב בקרבו". לפעמים ולמה שקופה, אולי שקופה מדי. "קראתי איזה ארטיכל מעניין לא מזמן שמדבר בנושא שכל קבוצה שהיא תהיה מרוכזת היא תהפוך לאחר מכן למרכזית".

מול הקיר המבונה בשם "חשבון הרמים" ועליו מחושב בים מתי המלחמה כולם, אומרת ולמה בתמימות: "מה שאנתו נתמקד בו זה אנתו. אנתו. שיש מיליונים מתוך כשישים אלף שוה עשירית מתוך הכלל. למה אנתו אפעס מאיררים כל כך את השואה, ריבוינוע של עוילם. יש לנו ירוח בין הסטוריונים, האם התופעה הוו ייחודית, הרפעימת בתולדות האנושות, או משנה שהיא חלק מרצף היסטורי?"

ולמה כפולת הפנים: רגע אסתטי, רגע מוסיתי. מג' סה להעתיק את השואה מן האנף הרמוני, הרפעימי, הנשגב מן הרעת, אל האנף הרציונאלי. מנסה להחזיר את השואה למרחק האנושי למען הודות הבאים. כרי שלא נימננו, אם ישוה הרוע המוחלט. כי השואה היא אפשרות אנושית קיצונית, יצירת האדם.

"ארבייט מאכט פריי" נוצרה על חורבות הטרגיה הכינורית המתחללת בין ניצולי השואה לבין צאצאיהם. הראשונים האמינו, כי ניתן להחזיר את זכרונם התי לצאצאיהם. חטאה הטראגית של דור ההורים היתה הנסיון לשלוט על הזיכרון האנטיסמי של צאצאיהם. דור ההורים לא התמקד ביצירת אנשים הומניסטים ראציונליים, שלעולם לא יתנו ד' לתופעת של שנתת זר. חטאה הטראגית של דור ההורים היא האמירה: "השואה בלתי ניתנת להבנה". מי שקרא את כתביו של פרמו לוי יודע, כי הדיעה שניתן היה לספר, להעיד, היתה כוח מחיה. הצורך לספר הוא תהליך שיקומי של אירגון המציאות המפוררת. העדות נתפסה כנצחון על הנאציזם, שעשו הכול כדי למחוק עדויות. והנה, מסתבר כי כוח מחיה נהפך לכוח ממת, מסרס.

דור ההורים נענש על חטאו הטראגי, כאשר גילה לתדהמתו רגשות שלא פילל בקרב צאצאיו. שנתת שואה, כעס על הגטיסה. יהודה פוליקר אשר את שירו

אובלים, מתרחצים. למעלה: בגינית, מרי צמח. למטה: סמור יערוך מעיין (משמאל) ונעמה מנבר. במחזורי הברטים בלולה ארוחה

של יעקב גלעד: "לאן את נוסעת, לאן את נוסעת, הנצח הוא רק אפר ואבק", שר שיר של בן נבגר לאמו הוונחת. האם, כפי שראינו ב"בגלל המלחמה היא", נסעה לבקר במאידנק. לשם היא שייכת, לא למשפח תה, היא מסבירה לבנה.

כרמת הטליוויזיה "שם נרדף" (שתסריטה נכתב בידי סבין ליברכט ועליזה אולמרט) נראו בניה של הניבר ריה, ניצולת השואה, המגולמת על ידי השחקנית עדנה פלירל, מתלוננים על שאין להם חלק בעולמה של האם. "שום דבר לא נורא לעומת הסרנספורטיס", מתי לתן אחי הבנים. השואה מגמרת את חשיבות רגשותיו של הבן. מונולוגים רווי שגאה לשואה שמענו גם כ"סרומפלדור 85" של שמעון צימר, שהתחשבן כנראה עם הוריו באמצעות המחזה.

הצורך לספר נפגש בצורך לעיזר על הסיפור. בימים אלה יוצא לאור ספרו של ד"ר תום שגב, "המיליון השביעי, הישראליים והשואה". היתה המארגנת את הס

פר היא כי השואה כפתה והות קולקטיבית לא רק על ששה מיליון יהודים כי אם על צאצאיהם הישראליים. לגבי החילונים, גורם שגב, השואה מאפשרת להם למצוא שורשים יהודיים כלא המהוייבות שדורשת הרת. באחד פרקי הספר: "המאבק על עיצוב העבר" מגלה שגב פרט מרחיב. התוכנית הראשונה להקמת "יד ושם" הוכנה ב-1942 כשרוב ניצולי השואה ערו היו בשואה. כבר אז ידברו עליהם בארץ בלשון עבר. השיר אה נתפסה, בעודה כאיבה, כאירוע נצחי. המשיכה לנצח היא רוחנית ועכשווית, גורם גרשום שלום, הוא מאפיין הרטני של היהדות, המעמיד בספק את הצלחת הציר נות. פרט מעניין מהספר של שגב: בשנת ה'תש"ז היתה נטיה לשנות את תוכנית לימוד השואה לנוער. להדגיש זכויות אדם. להוקיע גזענות. אחרי המהפך של '77 נגנזה התוכנית.

אנשי המרכז לתיאטרון עכו אינם מקלים על חייהם, ואינם בוחרים במישואה היהודי-נאצית. הם אינם נוקד קים לפירובקציה של נאצי שהתגלגל כהודי. חאלד אברעלי, השחקן הערבי כקבוצה, מביא איתו את סיפורו האישי - סיפור הוזהות המבולבלת. עוד כמיוי און הוא משמש מרדך מומחה לאירועי טרבלניקה. אבל רק פעם אחת, כשואה נוקק להרגמת ממדי טרבלניקה, הוא משוה אותם לחזר בכפר שלו.

אחרי כך, חאלד מופיע כפועל הלומד שיעורים פרטיים בירוש. הוא מתבקש על ידי הוברה הישראלית להגנים את הוזהות הישראלית כדי לזכות בשיווי זכויות. כיוון שהוזהות הישראלית מר שנתת על זכר השואה, צריך חאלד להיות מומחה לשואה, ואפילו לנסות לחוש אותה על בשרו. חאלד לא מט פיק אפילו לספר משוה על יסוריו כערבי, וכבר צועקים לו בשכונה: "אנתו יש לנו מספר על היר. אנתו עברנו סלקציה".

חאלד נרמו כי הסבל שלו אינו "אמיר תי". חאלד צועק: געוואלד געוואלד. מישוה מציע לתת לו רדבר. חאלד פר תח את פיו לספר, ויוצא לו מונולוג של יהודי, שעבר סלקציה.

חאלד, יצור כלאיים, ערבי ניצול שר אה, מופיע גם כילד במשלחת תיכור ניסטים שנוסעת לאושוויץ וכמתחפת בעצרת יום שואה בבית ספר. בקיש רב מצלח חאלד למצוא מקום לסיפור שלו. בסוף הוא מצליח להשי מייע איזה סיפורונציע על חבר שביתו נאטם, ועובר לאגדה מספורי רבי נוח מן מברסלב. אלא שהעירי היהודי שבו עשה לאגדה זו הסבה קטנה, ההחליף את דמות הרב בספור לדמות הערבי. בסצינת אורגנית הוכרז המסיימת את המחזה ורק חאלד בעידום לצד המר ולמן, הוא נושא עכשיו את הוזהות שאינה שלו כחטונות. הוזהות הקורבן הנצחי. לכן הוא מומין את הצופים להכות אותו.

תיאטרון האכוריות של המרכז לתיאטרון עכו, העוסק בוכרון השואה, הוא צורה הולמת תוכן. אכוריות פוגשת אכוריות. אנרגיית הרוע של האמנים, שאינה יוצאת בלתי מסופקת מן האירוע, נוגעת ברוע ההוא. מכאן משמעת שרוע הוא אנושי. הרוע הוא מסעיר את קבוצת התיאטרון של עכו.

דודי מעיין, מעצב ובמאי, ריבר איתי על געגועים אל החור השחור. אל המקום בו וורם הארנולין אחרת. אושוויץ שבעכו היא כרול רשת שאפשר לגעת בה. הבולקו שאנו יושבים בו בנוי מעץ. הכול ממשות, לא סמל. שחקני הקבוצה הם יצורים חושבים האחרים לכל מלה שהם משמיעים.

"אני רק שחקן", אמר מפיטו כנסר הדוע. מפיטו השחקן ניסה להפריד עצמו מן התרחשות הנאצית. אנשי המרכז לתיאטרון עכו יודעים כי המרה זו של האמן מן המכה הסוכנת אותו היא בלתי אפשרית. ■

ל'וזהי חגיגה שטנית, אורגיה של זכרונות. בלי גבולות בין צופים לשחקנים, בין בושה לבושה. הצילו! ודמה לי שאקיא או אצרח, או אצא לגמרי מדעתי'